

ԱՆՏՐԻԿ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆ

ՎԱԽՃԱՆԱԾ 30 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1939

Անտրիկ Ալթունեան ծնած է Կ. Պոլիս 1868, Դեկտ. 9ին, հայ կաթողիկէ ծնողքէ։ Աշակերտած է Մխիթարեանց Քաղկեդոնի վարժարանին 1882-1887 տարիներուն, ու շրջանաւարտ ելած է Արաբիայի ճարտար-տեխնիկական ժամանակ։ Որոշ երախտագիտութեամբ եւ որդիական աղնիւ զգացումներով կապուած էր Մխիթարեան Տան եւ իր դաստիարակ Հայրերուն, ու անկեղծ յարող՝ ազգանուէր գործունէութեան եւ

լուսաւորութեան դադափարականին, իր կարողութեան չափով հետեւելով Մ. Պէ-շիկթաշեանի պանծալի օրինակին։ Նկարագրով բարեհամբոյր, անձնանուէր, ընկերային ու հասարակաց բարիքին համար իր անձնական տեսութիւնները եւ շահը երկրորդական համարող։ Նախ Կ. Պոլիս կազմակերպուած, եւ յետոյ Փարիզ փոխադրուած Մուրատ-Ռափայէլեան Ն. Աշակերտաց Միութեան՝ ամէնէն եռանդուն աշխատողներէն մէկն եղած է ու 1929ին վերակազմուած Միութեան գեր Ատենապետը, բայց գլխաւոր վարիչը եւ ամբողջ ոգին էր անոր, գիտակից՝ թէ Մխիթարեան Նախկին Սաները, կրթուած միեւնոյն բարոյական ու ազգային ուղիղ սկզբունքներով, եւ միացած իրարու հետ՝ կարող են մեծապէս օգտակար ըլլալ ազգին։ Շատ կապուած էր Տեղեկատու ամսօրեայ թերթին, որ առաջին անգամ հրատարակուի սկսած էր Կ. Պոլիս 1909ի մայիս ամսուն եւ տեւած մինչեւ 1916 տարին, եւ ապա 14 տարուան երկար ընդհատումէ վերջ 1930ին վերստին կը խմբագրուէր, եւ այս անգամ ողբ. Անտրիկ Ալթունեանի անտեղիտալի ճիգերով վե-

րանորոգուած, նպատակ ունէր անցնելով բոլոր անդամակիցներու ձեռքը՝ դառնալ միութեան եւ հաղորդակցութեան զօրը։ Դժբախտաբար ներկայ պատերազմի պատճառաւ եւ մանաւանդ իր եւ իր սիրելի ընկերակիցներու մահովը՝ ան ալ դադարեցաւ կեանքէ։

Կ. Պոլիս եղած ժամանակ ընտրուած էր ազգային երեսփոխան Պոլսոյ հայ-կաթողիկէ Պատրիարքարանի մէջ. ինքն էր նաեւ հնարիչը եւ արտօնատէրը հին թրքատառ մեքենայի։ Մտած է երբեք աղաքին ուրիշ շարժումներու մէջ՝ դրասէր անձնաւորութիւն մըն էր, սիրող եւ հաւաքող գլխաւորապէս պատմական ու հնագիտական գրքերու, հաւաքածոներու։ Կը ճանչցուէր իբրեւ քաջ հնագէտ, ու այս գիտութիւնը Մեծն Ալիշանի եղբայր՝ հրնագէտ Սերոբէէն ժառանգած ըլլալը կը պատմէր հպարտութեամբ եւ խորին երախտագիտութեամբ, անոր քով աշխատած ըլլալով իր երիտասարդութեան տարիներուն։

Ողջամիտ եւ բծախնդիր հնագէտի ձիրքերը ի սպաս դրաւ շատ մեծ անձնութիւններու Մայրավանքիս թանգարանին մէջ կատարելու ճշգրտումներ ու նոր դասաւորումներ. նոյն աշխատանքը թափեց նաեւ Իսպանիայի քաղաքին համար՝ հայկաթութեամբ եւս նոր առարկաներ Պր. Պօղոս Իսպանեանէն, Յիւրանութեան ծանօթ ու մտերիմ բարեկամէն՝ որ խոստացած է օժտել թանգարանին ընտրելագոյն եւ արժէքաւոր հնութիւններով։

Պր. Անտրիկ Ալթունեանի Ուխտիս հանդէպ ունեցած իր սիրոյն եւ յարգանքին ապացոյցներ են նաեւ Մ. Ղազարու մատենադարանին ընծայած քանի մը ձեռագիրները եւ հնատիպ գրքերը. միեւնոյն երախտագիտութեան եւ սիրոյ զգացումով էր դարձեալ՝ որ Փարիզի մեր Մուրատեան վարժարանին գրատան կը նուիրէր իր սեպհական գրադարանի կարեւոր գրքերը։

Իր մէջ նկատելի էր Մխիթարեան Տան ու Մ. - Ռ. վարժարաններուն համար ունեցած խոր սէրն ու համակրանքը, որմէ մղուած զարմանալի հրաշքովութեամբ կը հաւաքէր ինչ որ անոնց պատմութեան կամ կեանքին նկատմամբ կարեւոր կը տեսնէր՝ անուններ, փաստաթուղթեր, տեղեկութիւններ, դատաւորելով այլեւայլ ցանկերու մէջ։ Նմանապէս նկատելի էր իր մէջ այն յատուկ սէրն ու գուրգուրանքը, զոր կը տածէր ո՛ր եւ է նախկին Մխիթարեան աշակերտի մը, որուն նոյնիսկ ետեւէն կ'իյնար գտնելու եւ միացնելու իրենց Ըն-

կերութեան։ Մտերիմ սրտակցութիւն մը ողբ. Միքայէլ Ալեմշահի, Արամ Ինճիճեանի եւ իր միջեւ, ամէնուն աչքին առջեւ խօսուն ապացոյցն էր Մ. - Ռ. Ն. Ա. Միութեան, ընտիր երբեակ մը համամիտ դադափարակցութեան եւ համերաշխ գործունէութեան։

Պէտք է ներ մոռնալ յիշատակելու հոս որ ինքն էր գլուխն ու ողին Մ. - Ռ. Ն. Ա. Միութեան ներկայացուցիչ պատուիրակութեան՝ որ Փարիզէն եւ ուրիշ քաղաքներէ հաւաքուելով՝ վեներական կու գային 1936ին՝ մասնակցելու Մ. - Ռ. վարժարանի հարիւրամեայ յորելինական շքեղ հանդէսներուն։

Մեր խոր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք Մ. - Ռ. Ն. Ա. Միութեան մնացած անդամներուն՝ յուսալով որ նոր դէմքեր կ'ելլեն նոյն հողիով եւ եռանդեամբ տեղը դրաւելու անդամ մեկնողներուն։

ԱՐԱՄ ԻՆՃԻՃԵԱՆ

Արամ Ինճիճեան ծնած է Կ. Պոլիս եւ աշակերտած նախ Բերայի Մխիթարեան վարժարանին, ուր լուրջ դաստիարակութեան մը կարեւոր սկզբունքները կը ստանար՝ որոնք յետոյ պիտի ձեւացնէին իր մէջ այն մարդը՝ որ եղաւ։ Գիտակից ազգասիրութեամբ ու կրօնասիրութեամբ տոգորուած՝ շատ կանխիկ ցոյց տուաւ որ ազգային գործունէութեան մէջ ունէր կատարելիք իր որոշ դերը՝ իր այն բնական ողջմտութեամբ եւ դատողութեամբ գործելու մէջ։

Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ մանաւանդ՝ ան եռանդուն ծաւալող մըն էր ազգասիրութեան՝ քարոզելով միութիւն եւ հայերէն լեզուի գործածութիւնը թուրքերէն եւ ֆրանսերէն խօսող հայ ընտանիքներու մէջ՝ հետեւելով կարծես Պէշիկթաշեանի լուսաւոր հետքերուն։ Մեծ պատերազմի զինադադարէն վերջ՝ երբ ծրագրուեցաւ վերակազմել «Համագայիմ Կեդր. վարչութիւնը» բաղկացած երեք յարանուանութիւններու վարչական մարմիններէն, Արամ Ինճիճեան չորս գործին ամէնէն ազդեցիկ հետամուտայնէր եղաւ։ Նմանապէս մաս կազմեց հայ կաթողիկէ համայնքին կողմէն՝ «Ազգային Կաթողիկէ համայնքին կողմէն» «Ազգային Կաթողիկէ համայնքին կողմէն» որուն մատակարարական մասին մէջ մեծ արդիւնք ունեցաւ եւ լայնօրէն գնահատուեցաւ իր բերած ծառայութիւնը։ Հայ Յեղ. Դաշնակցական

Կուսակցութեան անդամ՝ Պր. Յ. Ամատունի, անոր մահուան առթիւ գրելով (Հայքեմիօ օրաթերթ, 26 մարտ 1941) կ'ըսէ. «Չորս երկար տարիներ Ա. Ինճիճեանի հետ աշխատակցած եմ թէ՛ Ազգ. խնամատարութեան եւ թէ՛ Համագայիմ Կեդր. վարչութեան մէջ։ Ո՛րքան աւելի մօտենայի անոր, այնքան աւելի կը բաղժապատկուէր իմ հիացումը անոր մասին, իբրեւ ժիր, անձնուէր եւ անհաճախդիր աշխատող մը եւ անվիճելի հայ»։

Երեսփոխան՝ Հայ Կաթողիկէ Պատրիարքարանին մէջ՝ ջանացած է իր խոհեմ եւ ուղղատես խորհուրդներով օգտակար ըլլալ միշտ։

Եղած է նաեւ խնամակալ Ս. Յակոբի ազգային Հիւանդանոցի ի նպաստ տրուած Ալլահիերտեան կտակին, ինչպէս եւ հոգարարձու Սաղըզ Աղաճի Լուսաւորչեան վարժարանին՝ տեսչութեան ժամանակ Դանիէլ Վարուժանի՝ որուն հետ շատ մտերմօրէն կը խօսէին կատարուելիք կարեւոր աշխատանքներու եւ ձեռք գարնուելիք ազգային օգտակար շարժումներու մասին, առանց գիտնալու թէ թուրք կառա-

վարութիւնը կը պատրաստէր աղետալի դաւը իրենց գեղեցիկ ծրագրներուն եւ ամբողջ հայ ազգին դէմ։ Գերմանական դրամատան մէջ ալ երկարատեւ Գանձապահի պաշտօն վարած է, բայց ռամկավար կուսակցութեան պատկանելուն եւ կիլիկեան հարցերու պատճառաւ կորսնցնելով իր նիւթական դիրքը՝ ստիպուեցաւ անցնիլ Գերմանիա, եւ այնտեղէն Փարիզ, ուր կը հաստատուէր վերջնականապէս։ Ըլլալով անդամ վարչութեան Մ. - Ռ. Ն. Ա. Միութեան՝ իր խոհուն խորհրդականի թելադրութիւններով բերած է իր կարեւոր աջակցութիւնը այդ Միութեան գործունէութեան մէջ. «Տեղեկատու» թերթին մէջ եւս կու տար յօդուածներ Արիմն ստո-